

บทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดพระนคร-ธนบุรี
(The Role of Department Heads in Bangkok
and Thonburi Elementary Schools)

โดย

นางสาว เพ็ญเชษฐ์ บุญสิทธิ์ ค.บ.

002129

วิทยานิพนธ์นี้

เป็นส่วนประกอบการศึกษา ตามระเบียบปริญญามหาบัณฑิต

ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนกวิชาบริหารการศึกษา

พ.ศ. 2513

I16728683

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
ประกอบการศึกษาตามระเบียบปริญญามหาบัณฑิต

นาย ย. น. น.

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ นาย ย. น. น. ประธานกรรมการ
นาย ย. น. น. กรรมการ
นาย ย. น. น. กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย : อาจารย์ น. น. น. บัญชีตราฉบับ

วันที่ 6 เดือน พ. ค. พ. ศ. 2578

สรุปผลการวิจัย

1. พื้นฐานและประสบการณ์ของหัวหน้าหมวดวิชา

1.1 ระยะเวลาของการทำงาน ปรากฏว่าหัวหน้าหมวดวิชาทั้งที่สังกัดกรมสามัญศึกษาและองค์การบริหารส่วนจังหวัดส่วนมากทำงานในหน้าที่หัวหน้าหมวดวิชามีระยะเวลา 1-3 ปี

1.2 อายุ โดยเฉลี่ยแล้วอายุของหัวหน้าหมวดวิชาทั้งสองสังกัด มีอายุใกล้เคียงกันคือ ประมาณ 34 ปี

1.3 วุฒิ วุฒิสุงที่สุดของหัวหน้าหมวดวิชาคือ ปริญญาตรี และวุฒิต่ำสุดคือ ประกาศนียบัตรทางการศึกษา มีครูหัวหน้าหมวดวิชาเป็นจำนวนมากที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี

1.4 จำนวนชั่วโมงที่ทำการสอน ผลการวิเคราะห์จำนวนชั่วโมงที่ทำการสอนของหัวหน้าหมวดวิชา ปรากฏว่า ครูที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสอนโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 22 ชั่วโมง และครูที่สังกัดกรมสามัญศึกษาสอนโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 19 ชั่วโมง

1.5 วิชาที่เข้ารับการอบรม หัวหน้าหมวดวิชาส่วนมากเข้ารับการอบรมวิธีสอนวิชาเฉพาะ รองลงมาได้แก่การบริหารโรงเรียน

2. เกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนประถมศึกษานั้น ปรากฏว่า ลักษณะงานในหน้าที่แบ่งได้เป็น 10 ประการคือ (1) การเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน (2) งานด้านนิเทศการสอน (3) การควบคุมการสอน (4) การจัดหา เก็บรักษาและบริการอุปกรณ์ (5) การอบรมแนะแนวและส่งเสริมนักเรียน (6) การวัดผลนักเรียน (7) งานด้านวิชาการ (8) การประเมินผลครู (9) การส่งเสริมครู (10) การบริการงานบุคคล

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูหัวหน้าหมวดวิชากับความความคิดเห็นของครูใหญ่เกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าหมวดวิชา ปรากฏว่าความคิดเห็นของครูทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

3. เกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชา สิ่งที่เป็นปัญหามากที่หัวหน้าหมวดวิชาทั้งสองสังกัดเห็นสอดคล้องกันคือ ปัญหาที่เกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงสอนมากเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ได้เต็มที่

ปัญหารองลงมาได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับสติปัญญาของนักเรียน ปัญหาเรื่องไม่มีงบประมาณและเวลาในการจัดทำอุปกรณ์เพียงพอ สำหรับปัญหาประการหลังนี้ครูหัวหน้าหมวดวิชาที่สังกัดองค์การบริการส่วนจังหวัดได้พิจารณา เป็นปัญหาที่สำคัญมากปัญหาหนึ่ง ส่วนครูใหญ่เห็นว่าหัวหน้าหมวดวิชาบางท่านมีคุณสมบัติไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่

Administrative Authority. The completed returned questionnaires from 277 department heads (94.86 %) and 55 principals (96.49 %) were tabulated and analysed by means of average, mean, percentage and chi-square.

Findings and Conclusions

1. The educational backgrounds and experiences of the elementary school department heads under the Primary and Adult Education Department and Changwad Administrative Authority : most of them have been working as department heads for 1-3 years, and they are about the same age 34 years old. The highest education which they have completed is a Bachelor's degree and the lowest is a Certificate in Education, however, most of them hold Diplomas in Education.

In analysing the teaching load, the elementary school department heads under Changwad Administrative Authority have an average teaching load of 22 hours per week and under the Primary and Adult Education Department have an average teaching load of 19 hours per week.

With In-Service programs, most of the department heads chose the method of teaching specific subjects as the first choice and their second selection, was the administration of school systems.

2. The major roles of the department heads in elementary schools can be summarized as follows: (1) preparations before the school begins, (2) supervisory functions, (3) inspecting and

visiting classes, (4) providing, maintaining, and assisting the teachers in using materials, (5) guiding and counseling students, (6) student evaluations, (7) academic functions, (8) teacher evaluations, (9) teacher promotions, (10) personnel administration.

In comparing the opinions of the department heads and the principals about their roles and functions, there were no significant differences.

3. The department heads' problems in performing their roles are: (1) An excessive teaching work load which makes it difficult for them to perform their functions effectively; (2) The differences in student's intelligences; (3) Lack of financial support; and (4) Time for preparing the educational facilities for teaching. The last problem was considered by the department heads under the Changwad Administrative Authority as a most crucial problem, while principals considered that some department heads were not qualified as the most serious problem

กิติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะผู้เขียนได้รับความช่วยเหลือจาก
อาจารย์ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ
อาจารย์ ภิราง ไพรวรรณ อาจารย์ บรรเทา กิตติศักดิ์ ได้ช่วยให้คำแนะนำเป็นอย่างดี
นอกจากนี้ยังได้รับความกรุณาจากอาจารย์ สาย ภานุรัตน์ รองอธิบดี กรมสามัญศึกษา
นายสุชุม ขอบสมบัติ ศึกษาธิการจังหวัดพระนคร นายสุนทร สุชีนัย ศึกษาธิการจังหวัด
ธนบุรี ได้ให้ความร่วมมือในการแจกแบบสอบถามครูใหญ่ ครูหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียน
สังกัดกรมสามัญศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจังหวัดพระนคร ธนบุรี ที่สังกัดกรมสามัญ
ศึกษา และโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารลานจังหวัด ผู้เขียนจึงกราบขอบพระคุณไว้ ณ
โอกาสนี้ด้วย

เพ็ญแจ บุญสิทธิ์

24 เมษายน 2513

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ความเป็นมาของปัญหา	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	สมมติฐานของการวิจัย	4
	คำจำกัดความ	5
	ความสำคัญของปัญหา	5
	ลำดับขั้นการ เสนอข้อมูล	6
2	ผลงานด้านการ เขียนและงานวิจัยอื่นที่ เกี่ยวข้อง	7
	หน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชา	7
	งานวิจัยอื่นที่ เกี่ยวข้อง	10
	สรุป	14
3	วิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล	15
	วิธีดำเนินการวิจัย	15
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	15
	ลักษณะเครื่องมือในการวิจัย	18
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	20
	การ เสนอและวิเคราะห์ข้อมูล	21
	สรุป	22

เลข	หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
	พื้นฐานและประสิทธิภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....
	หน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดวิชา.....
	ปัญหาในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชา.....
	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงานของหัวหน้าหมวดวิชา..
	สรุป
5	สรุปการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ
	ความมุ่งหมายในการวิจัย
	วิธีดำเนินการวิจัย
	ผลการวิจัย
	อภิปรายและข้อเสนอแนะ
	บรรณานุกรม
	ภาคผนวก
	แบบสอบถาม
	ระเบียบกรมสามัญศึกษาว่าด้วยการแต่งตั้งครูในโรงเรียน
	สังกัดกรมสามัญศึกษาว่าหน้าที่รับผิดชอบในตำแหน่งต่าง ๆ
	พ.ศ. 2509

รายการตารางประกอบ

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามประเภทโรงเรียน	15
2	แสดงจำนวนแบบสอบถามที่แจกและได้รับคืน	21
3	ระยะเวลาที่ผ่านหน้าที่ครูหัวหน้าหมวดวิชา	24
4	ระยะเวลาที่ผ่านหน้าที่ครูใหญ่	25
5	อายุของครูหัวหน้าหมวดวิชา	26
6	อายุของครูใหญ่	27
7	วุฒิทางการศึกษาของครูใหญ่และหัวหน้าหมวดวิชา	28
8	จำนวนชั่วโมงที่ทำการสอนของหัวหน้าหมวดวิชา	29
9	วิชาที่หัวหน้าหมวดวิชาเข้ารับการอบรม	30
10	วิชาที่ครูใหญ่เข้ารับการอบรม	31
11	การเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียนของหัวหน้าหมวดวิชา โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา	33
12	การเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียนของหัวหน้าหมวดวิชา โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด	35
13	งานด้านนิเทศการสอนให้กับครูในหมวดวิชาของหัวหน้า หมวดวิชาโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา	36
14	งานด้านนิเทศการสอนให้กับครูในหมวดวิชาของหัวหน้าหมวด วิชาโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด	38
15	การควบคุมการสอนของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนสังกัด กรมสามัญศึกษา	40
16	การควบคุมการสอนของหัวหน้าหมวดวิชาในโรงเรียนสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด	41
17	การจัดหาอุปกรณ์และการให้บริการของหัวหน้าหมวดวิชาใน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา	42

ตาราง		หน้า
18	การจัดหาอุปกรณ์และการให้บริการ ของหัวหน้าหมวดวิชาใน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด.....	45
19	การอบรม แนะนำ และการส่งเสริมการ เรียนของนักเรียน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา.....	47
20	การอบรมแนะนำและการส่งเสริมการ เรียนของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด.....	50
21	การวัดผลนักเรียนของหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนสังกัดกรม สามัญศึกษา.....	52
22	การวัดผลนักเรียนของหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนสังกัด องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด.....	54
23	งานค้ำนักวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนสังกัดกรม สามัญศึกษา.....	56
24	งานค้ำนักวิชาการของหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนสังกัด องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด.....	58
25	การประเมินผลครูของหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนสังกัดกรม สามัญศึกษา.....	59
26	การประเมินผลครูของหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียนสังกัด องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด.....	61
27	งานค้ำส่งเสริมครูในหมวดวิชาของหัวหน้าหมวดวิชา โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา.....	62
28	งานค้ำส่งเสริมครูในหมวดวิชาของหัวหน้าหมวดวิชาโรง เรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด.....	64
29	การบริหารงานบุคคลของหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา.....	65
30	การบริหารงานบุคคลของหัวหน้าหมวดวิชาโรงเรียน สังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด.....	68

31	ปัญหาของหัวหน้าหมวดวิชาตามความคิดเห็นของหัวหน้า หมวดวิชา.....	71
32	ปัญหาของหัวหน้าหมวดวิชาตามความคิดเห็นของครูใหญ่.....	73
33	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงานของหัวหน้าหมวดวิชาตาม ความเห็นของหัวหน้าหมวดวิชา.....	75
34	ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงานของหัวหน้าหมวดวิชาตาม ความเห็นของครูใหญ่.....	77
35	สรุปความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาและครูใหญ่เกี่ยวกับ กับหัวหน้าหมวดวิชา.....	83